

Livsmedel för särskilda grupper - FSG

Stödande instruktion för Livsmedelsverket och kommuner

Här hittar du fakta om livsmedel för särskilda grupper–FSG. Läs om vilka livsmedel som omfattas, vilka regler som styr dem, om de ska anmälas eller inte och om det finns sammansättnings- och märkningskrav.

Om lagstiftningen

På alla sidor om livsmedel för särskilda grupper finns relevant livsmedelslagstiftning samlad i spalten till höger. Där kan du klicka dig vidare och både få information om lagstiftningen och komma direkt till de olika lagarna och förordningarna. Den lagstiftning som särskilt reglerar livsmedel för särskilda grupper är främst:

- Förordning (EU) nr 609/2013 om livsmedel avsedda för spädbarn och småbarn, speciella medicinska ändamål, kostersättning för viktkontroll
- Förordning (EG) nr 953/2009 om ämnen som för särskilda näringsändamål får tillsättas i livsmedel för särskilda näringsändamål

Modersmjölkersättning och tillskottsning

- Förordning (EU) 2016/127 om modersmjölkersättning och tillskottsning
- Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2008:2) om modersmjölkersättning och tillskottsning

Spannmålsbaserade livsmedel och barnmat för spädbarn och småbarn

- Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 1997:27) om spannmålsbaserade livsmedel och barnmat för spädbarn och småbarn

Livsmedel för speciella medicinska ändamål

- Förordning (EU) 2016/128 om livsmedel för speciella medicinska ändamål
- Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2019:1) om livsmedel avsedda för särskilda grupper
- Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2000:15) om livsmedel för speciella medicinska ändamål

Kompletta kostersättningar för viktkontroll

- Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2016:11) om kompletta kostersättningar för viktkontroll

Du behöver också ta hänsyn till andra regler, bland annat:

- Förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Efsa och tillvägagångssätt i frågor som gäller livsmedelssäkerhet
- Förordning (EU) nr 1169/2011 om livsmedelsinformation
- Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2014:4) om livsmedelsinformation
- Förordning (EG) nr 1924/2006 om närings- och hälsopåståenden
- Förordning (EU) nr 432/2012 om fastställande av en förteckning över andra godkända hälsopåståenden om livsmedel än sådana som avser minskad sjukdomsrisk och barns utveckling och hälsa
- Förordning (EU) nr 828/2014 om krav på tillhandahållande av information till konsumenterna om frånvaro eller reducerad förekomst av gluten i livsmedel
- Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2003:9) om kosttillskott

Kommissionens vägledningar och annan information:

- Kommissionens webbplats om livsmedel för särskilda grupper

Vad är livsmedel för särskilda grupper - FSG?

Livsmedel för särskilda grupper är ett samlingsnamn för livsmedelsgrupperna:

- Modersmjölkersättning och tillskottsning
- Spannmålsbaserade livsmedel och barnmat för spädbarn och småbarn
- Livsmedel för speciella medicinska ändamål - FSMP

- Kompletta kostersättning för viktkontroll

De här kategorierna av livsmedel är nödvändiga för att behandla vissa tillstånd och/eller är väsentliga för att tillgodose hela eller delar av näringsbehovet hos vissa väl definierade känsliga konsumentgrupper.

Livsmedel för särskilda grupper förkortas ofta FSG - Livsmedel För Särskilda Grupper (Foods For Specific Groups).

De övergripande reglerna om FSG ska tillämpas sedan den 20 juli 2016. Se förordning (EU) nr 609/2013.

Det finns vissa grundläggande krav för FSG, till exempel att de bara får säljas som färdigförpackade livsmedel i detaljhandeln och att sammansättningen ska vara passande för att tillgodose näringsbehovet för de personer de är avsedda för.

Lagstiftningen om livsmedel för särskilda näringsändamål (sär-när) har upphört

Begreppet livsmedel för särskilda näringsändamål (sär-när) har sedan den 20 juli 2016 försvunnit då lagstiftningen om livsmedel för särskilda näringsändamål (SLVFS 2000:14) upphörde att gälla.

För vissa sär-när gäller istället lagstiftningen om livsmedel för särskilda grupper - FSG, det vill säga förordning (EU) nr 609/2013. Andra sär-när har övergått till att vara vanliga livsmedel och regleras därmed som sådana.

Livsmedelsverkets föreskrifter när det gäller modersmjölksersättning och tillskottsnäring, barnmat, FSMP och kompletta kostersättningar fortsätter att gälla till dess att förordningarna för dessa grupper ska börja tillämpas. Se respektive produktgrupp nedan.

När förordningen för en viss produktgrupp ska börja tillämpas gäller också att förordning (EG) nr 953/2009 upphör att gälla för den produktgruppen. Förordning (EU) nr 609/2013 ska då istället tillämpas vad gäller ämnen som får tillsättas. Se artikel 22, artikel 15 och bilaga till förordning (EU) nr 609/2013.

Produktgrupper som reglerats som sär-när och som släppts ut på marknaden eller märkts enligt dessa regler före den 20 juli 2016, får fortsätta säljas tills lagren av dessa livsmedel är tömda.

Nedan kan du läsa om de livsmedelskategorier som tidigare reglerats som sär-när och hur respektive produktgrupp regleras efter den 20 juli 2016:

Måltidersättning för viktkontroll

Måltidersättningar för viktkontroll är till för att kunna ersätta någon av måltiderna under dagen. Måltidersättningar regleras som vanliga livsmedel sedan den 20 juli 2016.

Måltidersättningar för viktkontroll som släppts ut på marknaden eller märkts före den 20 juli 2016 enligt reglerna för energibegränsad kost för viktninskning, får fortsätta säljas efter den dagen tills lagren av dessa livsmedel är tömda.

Livsmedel som kallas för måltidersättning för viktkontroll ska uppfylla villkoren för användning av hälsopåståenden om måltidersättningar för viktkontroll. Se förordning (EG) nr 1924/2006 och förordning (EU) nr 432/2012.

Det är bara tillåtet att märka måltidersättningar för viktkontroll med godkända närings- och hälsopåståenden, det gäller även påståenden relaterade till viktninskning. Följande två hälsopåståenden kopplade till viktninskning tillåtna att göra på måltidersättningar för viktkontroll, se förordning (EU) nr 432/2012:

- Att vid en energibegränsad kost ersätta en av huvudmåltiderna per dag med en måltidersättning bidrar till att bibehålla vikten efter viktninskning.
- Att vid en energibegränsad kost ersätta två av huvudmåltiderna per dag med måltidersättningar bidrar till viktninskning.

Natriumfattiga livsmedel

Den vanligaste källan till natrium i livsmedel är tillsatt natriumklorid, det vill säga vanligt salt.

Det är endast tillåtet att göra de näringspåståenden om natrium/salt som finns i bilagan till förordning (EG) nr 1924/2006. I den bilagan framgår vilka villkor för natrium/salt som ska vara uppfyllda för att man ska få göra dessa påståenden.

Glutenfria, laktosfria och andra "fri från"-livsmedel

Från och med den 20 juli 2016 upphörde glutenfria, laktosfria och andra "fri från"-livsmedel att vara livsmedel för särskilda näringsändamål (sär-när) och regleras istället som vanliga livsmedel.

Glutenfria, laktosfria och andra "fri från" -livsmedel

Livsmedel för idrottare

Livsmedel för idrottare (sportprodukter) regleras som vanliga livsmedel sedan den 20 juli 2016.

För att få göra hälsopåståenden på ett livsmedel, till exempel om ett ämnes effekt vid fysisk träning, måste hälsopåståendet vara godkänt. Se förordning (EG) nr 1924/2006 och förordning (EU) nr 432/2012. De näringspåståenden som är tillåtna att göra om livsmedel, till exempel vad gäller innehåll av protein finns angivna i bilagan till förordning (EG) nr 1924/2006.

Ett livsmedel för idrottare som funnits för försäljning eller märkts före den 20 juli 2016 enligt reglerna för sär-när, får fortsätta säljas efter den dagen tills lagren av dessa livsmedel är tömda.

Kommissionens webbplats om livsmedel för särskilda grupper - FSG

Livsmedel för diabetiker

Sedan den 20 juli 2016 har kategorin livsmedel för diabetiker upphört. Livsmedel får inte märkas med påståenden om att livsmedlet är lämpligt vid diabetes eller lämpligt för diabetiker.

För att få göra närings- eller hälsopåstående på ett livsmedel, till exempel om dess sockerhalt eller hur det påverkar blodsockernivån, måste påståendet vara godkänt. Se förordning (EG) nr 1924/2006 och förordning (EU) nr 432/2012.

Övriga livsmedel för särskilda näringsändamål

Livsmedel för särskilda näringsändamål som inte tillhör någon av ovanstående produktgrupper regleras även de sedan den 20 juli 2016 av annan lagstiftning.

Exempel på sådana livsmedel:

- **Laktasenzym:** Ska från och med den 20 juli 2016 regleras som kosttillskott. Det finns ett godkänt hälsopåstående som får göras om laktasenzym i kosttillskott under vissa villkor: "Laktasenzym förbättrar laktosnedbrytningen hos individer som har problem med att bryta ner laktos." Se förordning (EG) nr 1924/2006 och förordning (EU) nr 432/2012.
- **Förtjockningsmedel för personer med dysfagi:** Dessa produkter kan vara livsmedel för speciella medicinska ändamål - FSMP om kraven enligt den lagstiftningen är uppfyllda. Sådana förtjockningsmedel ska då sedan den 20 juli 2016 uppfylla reglerna för FSMP.
- **Vätskeersättningar:** Det finns vätskeersättningar för olika tillstånd och ändamål, till exempel vid sjukdom, vid fysisk aktivitet och för spädbarn. Beroende på syftet med produkten regleras vätskeersättningar sedan den 20 juli 2016 antingen som livsmedel för speciella medicinska ändamål - FSMP eller som kosttillskott.
- **Mjölkbaserade drycker och liknande produkter som är avsedda för småbarn:** Dryckerna kan vara tillverkade av animaliskt eller vegetabiliskt ursprung, exempelvis av komjölk, getmjölk, soja eller ris.

Dessa drycker regleras som vanliga livsmedel sedan den 20 juli 2016.

Endast tillåtna närings- och hälsopåståenden får göras om sådana drycker. Se förordning (EG) nr 1924/2006. De enda hälsopåståenden som får göras är de påståenden som särskilt gäller barns

utveckling och hälsa.

Kosttillskott

Livsmedel för speciella medicinska ändamål - FSMP

Kommissionens webbplats om livsmedel för särskilda grupper - FSG

Senast uppdaterad 1 mars 2019 Ansvarig grupp LK_Team Redlighet